

Alegătorii care vor să voteze în localitatea unde se vor afla efectiv în zilele alegerilor prezidențiale pot să-și declare noul loc de ședere.

Ești student/ă sau elev/ă și dorești să votezi, pe 1 noiembrie, la locul studiilor, dar ai domiciliu/reședință în altă localitate?

Lucrezi sau locuiești în localitatea unde nu ai domiciliu/reședință, dar dorești să votezi la prezidențiale în localitatea în care te afli?

Poți depune o cerere privind declararea locului nou de ședere pentru a vota în localitatea în care te vei afla pe 1 noiembrie 2020.

Declarația de ședere

Actul de identitate (original și în copie)

La primăria sau pretura din localitatea în care dorești să votezi.

Până la 1 octombrie 2020, inclusiv.

Verifici dacă declarația de ședere a fost acceptată aici: verifica.cec.md

*Declarațiile depuse pentru alegerile anterioare nu mai sunt valabile.

aiVOT!
1 noiembrie 2020
Alegeri Prezidențiale

Dacă nu ai domiciliu/reședință în localitatea în care te vei afla în zilele alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020 sau după caz și 15 noiembrie 2020, poți depune o cerere privind declararea locului nou de ședere și vei fi înscris în lista electorală de bază.

De exemplu, ai domiciliu sau reședință valabilă la Drochia, dar locuiești efectiv și dorești să votezi la Chișinău fiindcă lucrezi sau studiezi aici, atunci este necesar doar să depui

în acest sens o declarație la primărie sau pretură.

Cine poate depune declarația:

- Studenții și elevii cu drept de vot dacă vor să voteze în localitatea în care își fac studiile dar nu au domiciliu sau reședință valabilă în această localitate;
- Persoanele care stau la chirie dar nu au domiciliu sau reședință valabilă în această localitate;
- Alegătorii care nu au nici domiciliu, nici reședință valabilă, dar doresc să voteze la o secție de votare anumită;
- Orice altă categorie de cetățeni cu drept de vot care au certitudinea că în ziua alegerilor vor vota la o altă secție de votare decât conform domiciliului sau reședinței valabile.

Unde se depune declarația de ședere:

Declarația se depune personal de către alegător la autoritatea administrației publice locale (primărie sau pretură) din localitatea unde dorește să voteze.

Ce documente trebuie să depui:

1. Declarația de ședere ([o poți descărca aici](#));
2. Actul de identitate original și în copie.

Când poți depune declarația:

Până la data de 1 octombrie 2020, inclusiv.

Unde vei putea vota:

Prin această procedură, alegătorul va fi înscris în lista electorală de bază a secției de votare conform locului de ședere declarat și își va putea exercita dreptul la vot la secția de votare respectivă.

Cum verifici dacă declarația de ședere a fost acceptată și

unde ești inclus în listele electorale de bază:

Utilizezi platforma <https://verifica.cec.md/>

Atenție!!!

Declarațiile depuse pentru scrutinele anterioare nu mai sunt valabile.

Alegerile prezidențiale pot fi desfășurate în două tururi de scrutin, în cazul în care Președintele nu este ales din primul tur. Corespunzător, listele electorale de bază din primul tur de scrutin vor fi utilizate și pentru un eventual tur II.

APEL PUBLIC cu privire la stabilirea locului de aflare a cet. Mamontov Constantin și eliberarea imediată a acestuia din detenția ilegală a regimului de la Tiraspol

Președintelui Republicii Moldova, Dlui Igor DODON
Prim-ministrului Republicii Moldova, Dlui Ion CHICU
Biroului Politici pentru Reintegrare
Avocatul Poporului (OMBUDSMAN), Dlui Mihai COTOROBAI
Comisia Unificată de Control
Procuratura Generală a RM
Misiunea OSCE în Moldova
Misiunile diplomatice

Data: 11 septembrie 2020

La data de 01 septembrie 2020, Asociația Promo-LEX a fost sesizată de rudele lui Mamontov Constantin referitor la reținerea acestuia la 31 august 2020, de către preținșii grăniceri transnistreni, la unul dintre preținșele posturi de control vamal din regiunea transnistreană.

Reamintim că, Mamontov Constantin este una dintre cele 2 victime care în noaptea din 8 spre 9 aprilie 2015, au fost răpitate din propriul domiciliu din s. Vertiujeni, raionul Florești de către colaboratori ai "miliției din or. Camenca" pentru un presupus furt de iepuri. Fiind duși la "comisariatul de miliție din Camenca", aceștia au fost torturați pentru a-și recunoaște vina. La insistențele autorităților R. Moldova, aceștia au fost eliberați la 12 aprilie 2015.[\[1\]](#) La 5 august 2020, unul dintre făptuitori a fost condamnat de către Judecătoria Soroca, la 15 ani de detenție, pentru infracțiunile de tortură, răpire și violare de domiciliu.[\[2\]](#) Mai multe detalii referitor la acest caz, găsiți [aici](#).

La o distanță de 11 zile din momentul reținerii și dispariției lui Mamontov Constantin, rudele și avocatul acestuia nu cunosc absolut nimic despre locul de aflare și starea lui de sănătate, în ciuda demersurilor efectuate de către avocații acestuia către toate autoritățile de resort, inclusiv cele locale din regiunea transnistreană. În același timp, nu excludem că reținerea acestuia la 31 august 2020, de către grănicerii transnistreni, a fost efectuată în cadrul aceluiași pretins dosar penal intentat de către structurile locale din regiunea transnistreană. De asemenea, nu excludem aflarea lui Constantin Mamontov în unul dintre locurile de detenție din regiunea transnistreană, în care condițiile de detenție au fost calificate de către organizațiile internaționale, ca fiind inumane și degradante.

Mai mult ca atât, Asociația Promo-LEX a fost informată recent și despre alte cazuri de răpire a persoanelor în ultimele 3 săptămâni de către structurile de facto ale regiunii transnistrene. Aparent, situația epidemiologică și efectele declarării de către administrația de la Tiraspol a stării de urgență (instalarea suplimentară a posturilor de control și blocarea frontierei administrative), este utilizată de către structurile de facto din stânga Nistrului pentru consolidarea controlului efectiv în regiunea transnistreană prin măsuri brutale de intimidare a locuitorilor din Zona de Securitate.

Reieșind din urgența cauzei, ținând cont de lipsa absolută de informații pentru mai mult de 11 zile din momentul reținerii lui Constantin Mamontov de către structurile de grăniceri transnistreni,

SOLICITĂM

1. **Președintelui Republicii Moldova, Prim-ministrului și Biroului Politici pentru Reintegrare** să întreprindă acțiuni suplimentare prompte, întru stabilirea locului de aflare a lui Mamontov Constantin și eliberarea lui din detenția ilegală;
2. **Procuraturii Generale** să investigheze situația descrisă mai sus prin prisma prevederilor Codului Penal. Să pornească o cauză penală și să depună eforturi considerabile întru tragererea la răspundere penală a persoanelor responsabile de răpirea și privarea de libertate a lui Mamontov Constantin;
3. **Misiunilor diplomatice, Misiunii OSCE în Moldova, Comisiei Unificate de Control și Avocatului Poporului (Ombudsman)** să monitorizeze situația respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale lui Mamontov Constantin și să condamne în termeni duri comportamentul abuziv al structurilor de facto din regiunea transnistreană.

Director Executiv,

Ion MANOLE

Apelul în format PDF poate fi accesat [aici](#).

[1] În noaptea de 8 spre 9 aprilie 2015, angajați ai comisariatului de miliție din orașul Camenca au răpit din propria locuință aflată în satul Vertiujeni, Florești un cuplu, cetățeni ai Republicii Moldova, <https://www.facebook.com/promolex.md/posts/3329828370364714>

[2] 15 ani de detenție pentru răpirea și torturarea unui cuplu din r. Florești, comisă de către angajați ai miliției transnistrene, <https://promolex.md/18389-15-ani-de-detentie-pentru-rapirea-si-torturarea-unui-cuplu-din-r-floresti-comisa-de-catre-angajati-ai-militiei-transnistrene/?lang=ro>

Comitetul de Miniștri CoE reiterează obligația Rusiei de a executa integral hotărârile CtEDO în "dosarul școlilor"

La 3 septembrie 2020, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei (Comitetul de Miniștri) a adoptat, pentru prima dată

după 5 ani, o [Rezoluție Interimară](#) (a 4-a la număr) în cadrul grupului *Catan și alții* ("dosarul școlilor"). Rezoluțiile anterioare au fost adoptate la [25 septembrie 2014](#), [12 martie 2015](#), [24 septembrie 2015](#), și au prezentat, de asemenea, îngrijorările Comitetului de Miniștri referitor la neexecutarea hotărârilor CtEDO de către Federația Rusă.

Prin Rezoluția din 3 septembrie 2020, Comitetul de Miniștri reiterează și confirmă constatările fundamentale cu privire la responsabilitatea Federației Ruse pentru încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, ca urmare a suportului militar, economic și politic oferit generos administrației de facto de la Tiraspol.

Suplimentar, Comitetul de Miniștri insistă asupra importanței fundamentale a educației primare și secundare pentru succesul viitor al fiecărui copil și asupra dreptului solicitanților de a continua să primească educație în limba maternă, fără obstacole și hărțuire. Astfel, cu toate că au trecut aproape 16 ani de la primele încălcări a dreptului la educație în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, victimele (în jur de 200 de reclamanți), încă nu au beneficiat de nicio formă de remediere a încălcărilor constatate, inclusiv despăgubirea financiară.

Analizând comunicarea prezentată de [Asociația Promo-LEX](#) care a solicitat printre altele și aplicarea art. 46 alin. 4 din Convenție, dar și explicațiile oferite de autoritățile Federației Ruse, Comitetul de Miniștri a adresat un mesaj vehement autorităților ruse.

Astfel, prin Rezoluția Interimară din 3 septembrie 2020, Comitetul de Miniștri a constatat cu profund regret că, deși au trecut aproape 8 ani de la pronunțarea hotărârii în cauza *Catan și alții*, autoritățile ruse au eșuat în a ajunge la un răspuns acceptabil întru executarea acestei hotărâri, dar și referitor la solicitarea de a prezenta un plan de acțiune care să stabilească măsurile concrete de executare a hotărârilor

din acest grup. De asemenea, a reiterat cu insistență obligația necondiționată a fiecărui stat, conform art. 46 par. 1 al Convenției, de a respecta hotărârile definitive în cazurile în care este parte.

Suplimentar, Comitetul de Miniștri a îndemnat cu fermitate autoritățile ruse să execute hotărârile din *Grupul Catan*, atât din perspectiva satisfacției echitabile, dar și din perspectiva prezentării unui plan concret de acțiuni, până la ședința Comitetului de Miniștri din martie 2021, referitor la executarea măsurilor generale.

Amintim că astăzi, "*dosarul școlilor*" cuprinde 3 hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, în care au fost constatate încălcări ale drepturilor fundamentale ale elevilor, părinților, dar și ale profesorilor din 7 instituții de învățământ cu predare în limba română din regiunea transnistreană (din totalul de 8), ca urmare a presiunilor și intimidărilor la care au fost supuși aceștia pe parcursul anilor.

Asociația Promo-LEX consideră că, executarea integrală a acestor hotărâri de către Federația Rusă poate reprezenta un prim pas serios și eficient întru încetarea încălcărilor flagrante în privința dreptului la educație în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Astfel, îndemnăm autoritățile Republicii Moldova să insiste suplimentar întru executarea acestor hotărâri de către Federația Rusă.

Analiza Promo-LEX | Impactul înregistrării prealabile asupra constituirii secțiilor de votare peste hotare

▪ *Evoluția înregistrărilor prealabile, raportat la anul 2019*

Până în 2019, au fost efectuate 24 017 înregistrări prealabile (fără regiunea transnistreană). La 07 septembrie 2020, în sistemul gestionat de CEC au fost efectuate 28 821 înregistrări prealabile (fără regiunea transnistreană).[\[1\]](#) Prin urmare, constatăm că în contextul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020, au fost efectuate **cel mult 4 804 înregistrări prealabile**.

În tabelul nr. 1 sunt reprezentate top 10 state în care au fost efectuate cele mai multe înregistrări prealabile în ultimele 12 luni [\[2\]](#). Astfel, constatăm cei mai activi în

procesul de înregistrare prealabilă s-au dovedit a fi cetățenii Republicii Moldova care în ziua alegerilor se vor afla în Federația Rusă. Înregistrările prelabile a acestora **au crescut de 3,5 ori**. În cazul celorlalte 9 state, majorarea înregistrărilor prelabile nu a depășit valoarea de 1,5 – 1,1 mai mare decât în 2019.

Tabelul nr. 1

<i>N/O</i>	<i>Stat</i>	<i>2019</i>	<i>Iulie 2020</i>	<i>August 2020</i>	<i>7 Septembrie 2020</i>	<i>Evoluție</i>	<i>Pondere 2019/2020</i>
1	Federația Rusă	571	605	743	1 998	1 427	3,5
2	Danemarca	205	218	277	310	105	1,5
3	Germania	2 194	2 243	2 389	2 624	430	1,2
4	Marea Britanie	3 504	3 569	3 734	4 093	589	1,2
5	Canada	965	1 014	1 066	1 092	127	1,1
6	Franța	1 968	2 017	2 075	2 223	255	1,1
7	România	2 904	2 981	3 089	3 259	355	1,1
8	Italia	5 244	5 330	5 483	5 885	641	1,1
9	Irlanda	1 394	1 426	1 469	1 554	160	1,1
10	SUA	1 720	1 759	1 812	1 858	138	1,1

▪ Impactul înregistrărilor prelabile efectuate în anul 2020 asupra constituirii secțiilor de votare peste hotare

Potrivit informației oferite de CEC, la constituirea SV peste hotare vor fi luate în calcul toate declarațiile prelabile active (nu au fost anulate de alegători), efectuate în perioada 2018 – 2020.[\[3\]](#) În opinia Promo-LEX, poziția respectivă poate submina corectitudinea și obiectivitatea procesului de analiză a celor 3 criterii în baza cărora sunt constituite SV peste hotare.[\[4\]](#) În contextul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020, Promo-LEX a efectuat o analiză a modului de constituire a SV peste hotare atât în baza numărului total de înregistrări prelabile, cât și în baza înregistrărilor prelabile efectuate pe parcursul anului 2020 (a se vedea tabelul nr. 1).

Astfel, constatăm că în cazul constituirii SV strict în baza înregistrărilor prealabile efectuate pe parcursul anului 2020, atunci urmează a fi constituite mai multe SV în Federația Rusă (+8 SV) și Danemarca (+1 SV). De cealaltă parte, în cazul constituirii SV peste hotare în baza tuturor înregistrărilor prealabile active (depușe în perioada 2018 – 2020), atunci mai multe SV vor fi constituite în Belgia (+1 SV), Canada (+1 SV), Italia (+3 SV), România (+2 SV) și SUA (+2 SV).

Tablelul nr. 1

<i>N/O</i>	<i>Stat</i>	<i>Nr. SV în baza înregistrărilor prealabile din 2020</i>	<i>Nr. SV în baza înregistrărilor prealabile 2018-2020</i>	<i>State cu diferență în nr. de SV</i>
1	Belgia	2	3	1
2	Canada	4	5	1
3	Cehia	2	2	
4	Danemarca	1	0	-1
5	Federația Rusă	31	23	-8
6	Franța	7	7	
7	Germania	8	8	
8	Grecia	2	2	
9	Irlanda	4	4	
10	Israel	3	3	
11	Italia	27	30	3
12	Marea Britanie	10	10	
13	Polonia	3	3	
14	Portugalia	2	2	
15	Țările de Jos	2	2	
16	România	9	11	2
17	Spania	4	4	
18	SUA	6	8	2
19	Turcia	3	3	
20	Ucraina	3	3	

21	Austria, Azerbaidjan, Belarus, Bulgaria, China, Cipru, Croația, Elveția, Emiratele Arabe Unite, Estonia, Japonia, Letonia, Lituania, Norvegia, Qatar, Suedia și Ungaria	câte 1 SV (17)	câte 1 SV (17)	
Total		150	150	

* Per total CEC a planificat deschiderea a 150 SV. [\[5\]](#) La prima etapă, din cifra de 150 SV au fost excluse SV deschise obligatoriu pe lângă misiunile diplomatice și consulare ale Republicii Moldova. La a doua etapă, 110 SV restante au fost repartizate în baza datelor celor trei criterii stabilite de lege, inclusiv unicul criteriu variabil ce poate fi determinat de alegători – înregistrarea prealabilă.

În concluzie, Promo-LEX evidențiază rolul important pe care îl are procedura înregistrării prelabile în calitate criteriu de constituire a secțiilor de votare.

La fel, subliniem că înregistrarea prealabilă este unicul criteriu ce poate fi încă modificat/influențat de alegători, și la momentul de față doar **dinamica înregistrărilor prelabile mai poate influența numărul de SV constituite pentru fiecare stat în parte** (datele statistice ale celorlalți indicatori având deja un caracter final). În consecință, facem apel către toți alegătorii aflați peste hotare să facă uz de acest instrument până la termenul limită permis de lege – 16 septembrie 2020, inclusiv.

Potrivit estimărilor Promo-LEX, utilizarea datelor înregistrării prelabile active din 2018-2020 influențează deschiderea mai multor secții de votare în următoarele state: Belgia (+1 SV), Canada (+1 SV), Italia (+3 SV), România (+2 SV) și SUA (+2 SV).

Potrivit estimărilor Promo-LEX, utilizarea datelor înregistrării prelabile efectuate doar pe parcursul anului 2020 influențează deschiderea mai multor secții de votare în

următoarele state: Federația Rusă (+8 SV) și Danemarca (+1 SV).

Documentul în format PDF poate fi accesat [aici](#).

[1] Cifra de [28 821 înregistrări prealabile](#) include toate declarațiile prealabile efectuate începând cu 2018 și până la 7 septembrie 2020.

[2] De la ultimele înregistrări prealabile efectuate în contextul alegerilor parlamentare noi din 20 octombrie 2019.

[3] [Scrisoarea CEC](#) nr. CEC 8/2592 din 17 august 2020.

[4] [Raportul nr. 1](#) al misiunii de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020

[5] [Hotărârea CEC](#) nr. 3146 din 3 decembrie 2019 cu privire la aprobarea bugetului Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2020.

**Opinia Asociației Promo-LEX
privind proiectul de Lege
pentru aprobarea Strategiei
de asigurare a independenței
și integrității sectorului**

justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia

Nr. 129 din 29 august 2020

Expediat prin poștă electronică la adresa strategie@justice.gov.md

Domnului Radu Foltea, secretar de stat Ministerul Justiției

Copie: Domnului Pavel VOICU, Ministrul Afacerilor Interne

Domnului Sergiu PAIU, Șeful Inspectoratului General al
Poliției

Stimat domn Secretar de Stat,

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și Regulamentului Parlamentului aprobat prin Legea nr. 7979-XIII din 2 aprilie 1996, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectului de Lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021- 2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia[1].

Respectiv, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează Ministerului Justiției cu solicitarea de a fi examinate constatările, concluziile și recomandările Asociației vizavi de proiectul înaintat pentru consultare publică, din cadrul prezentei Opinii. Menționez că Asociația Promo-LEX monitorizează începând cu anul 2018 implementarea Strategiei de Dezvoltare a Poliției (SDP) 2016-2020 și a Matricea de Politici pentru implementarea Programului de Suport bugetar pentru reforma poliției. În acest context

prezintăm constatările și recomandările cu privire la proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021- 2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia din perspectiva implementării SDP.

CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI:

În cadrul Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021- 2024, sunt câteva activități care implică poliția și subdiviziunile sale:

- La pct. 3.1.2, în cadrul obiectivului de reorganizare a sistemului procuraturii este prevăzută acțiunea privind efectuarea studiului privind dislocarea procuraturilor în scopul consolidării capacităților instituționale și utilizării eficiente a resurselor disponibile și **analiza oportunității optimizării subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală din cadrul inspectoratelor de poliție potrivit hărții dislocării procuraturilor și instanțelor judecătorești**. *Deși în această activitate urmează a fi implicat Ministerul Afacerilor Interne, considerăm că la elaborarea acestui studiu este necesar a fi implicați și reprezentanții IGP și în special al organului de urmărire penală al IGP, aceștia fiind în mod direct influențați de o eventuală optimizare.*

În mod suplimentar, în vederea asigurării continuității și durabilității reformelor desfășurate dar și a resurselor utilizate, considerăm necesar și relevant luarea în considerare:

- A faptului renovării și modernizării sediilor unor Inspectorate de Poliție (Criuleni și Telenesti), dar și renovării cu suportul Uniunii Europene a 9 izolatoare de detenție provizorie (Edineț, Râșcani, Sângerei, Orhei, Ungheni, Hâncești, Căușeni, Cimișlia, Cahul), care la

fel funcționează în sistem regionalizat[2].

- De asemenea, potrivit pct. 2.1.1 din Planul de acțiuni privind implementarea SDP, până la finele anului 2020 urmează a fi create condiții suplimentare pentru desfășurarea procedurilor în cadrul urmăririi penale în conformitate cu prevederile legale. Direcția Generală Urmărire Penală la finele anului 2019 era în proces de elaborare a cerințelor minime obligatorii pentru camerele de audiere, de prezentare spre recunoaștere a persoanei și de întrevvedere confidențială între persoanele bănuite și apărător din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale Poliției.[3]
- Totodată, menționăm că sub-acțiunea 2.2.1 din planul de acțiuni pentru implementarea SDP „Stabilirea rolului, locului și atribuțiilor subdiviziunilor de urmărire penală din cadrul Poliției în contextul reformei sectorului judiciar” nu a fost realizată. Motivul nerealizării ține de constatarea grupului de lucru inter-instituțional instituit, precum că acțiunea propusă este derivată dintr-o activitate a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016. O altă explicație invocată ține de faptul că realizarea ei este posibilă doar după o activitate desfășurată în acest sens la nivel interministerial, în conformitate cu Strategia de reformă a sectorului justiției.[4] Astfel, este necesară includerea acestei activități în noua strategie a sectorului justiției și asigurarea implementării acesteia la o etapă premergătoare celei de desfășurare a studiului privind optimizarea organelor de urmărire penală.
- La pct. 3.2.7 în cadrul obiectivului de asigurare a ordinii și securității în cadrul instanțelor judecătorești sunt prevăzute acțiunile privind **organizarea și consolidarea capacităților poliției judecătorești** dar și asigurarea instanțelor judecătorești cu necesarul de personal al poliției judecătorești. În mod similar menționăm că deși în

această activitate urmează a fi implicat Ministerul Afacerilor Interne, considerăm că la elaborarea acestui studiu este necesar a fi implicați și reprezentanții IGP, or până la moment atribuțiile de aducere silită sunt exercitate de ofițerii de sector din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale poliției.

Menționăm că în cadrul monitorizării civice a reformei poliției, Promo-LEX a constatat că atribuția de aducere silită a persoanelor este considerată de către IGP dar și de către ofițerii de sector, drept o sarcină nespecifică funcției unui ofițer de sector[5]. Totodată, potrivit IGP atribuțiile privind aducerea silită urmau să fie preluate de Ministerul Justiției conform Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016.

Inclusiv din cauza păstrării acestei atribuții nespecifice funcției de ofițer de sector, Promo-LEX a calificat subacțiunea 4.1.3. privind stabilirea clară a competențelor ofițerilor de sector drept realizată parțial[6]. Mai mult decât atât, din cauza ocupării timpului ofițerilor de sector cu aducerile silite, este pusă în pericol implementarea concepției privind activitatea polițienească comunitară. Subliniem că această concepție a fost aprobată în anul 2018[7], care a fost și este obiectul eforturilor desfășurate de IGP, cu suportul partenerilor și donatorilor. Astfel, considerăm imperios necesar, identificarea soluțiilor privind asigurarea exercitării atribuției de aducere silită de către autoritatea competentă, eventual de către poliția judecătorească, dar fără ca exercitarea acestei atribuții improprii să fie pusă pe seama ofițerilor de sector.

Pe lângă problemele semnalate supra, în procesul de monitorizare a fost constatată încă o problemă ce necesită soluționare cu concursul Ministerului Justiției. Aceasta ține de modificarea cadrului legal privind activitatea specială de investigații. Potrivit IGP și MAI, încă la 31.07.2017 un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte

legislative (Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995, Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații), elaborat de un grup de lucru interministerial, a fost înaintat de Ministerul Justiției pentru consultări publice. Fără a fi recepționat un răspuns, la 27 iunie 2019, Ministerul Afacerilor Interne a adresat în mod repetat, Ministerului Justiției o solicitare de examinare a unor amendamente și inițierea procesului de adoptare a acestora. Amendamentele propuse vizează modificări inclusive la Codul de Procedură Penală și Legea nr. 59/2012 privind activitatea special de investigații. Potrivit autorilor, amendamentele propuse urmăresc anticiparea eventualelor impedimente pentru urmărirea și atragerea la răspundere penală a făptuitorilor; concentrarea eforturilor organelor de urmărire penală în vederea investigării infracțiunilor cu grad de pericol social sporit; evitarea neconstituționalității unor norme. La fel e urmărită, asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale prin instituirea unor garanții suplimentare; înlăturarea unor lacune existente în legislație; precum și alte obiective cu scopul armonizării legislației. Totuși, pe parcursul anului 2019, modificările propuse prin respectivul proiect de lege nu au fost aprobate. Din acest motiv, deși întârzierea nu este imputabilă instituțiilor implementatoare (adică MAI și IGP), Promo-LEX apreciază deja doi ani la rând, sub-acțiunea 2.2.3 din SDP, privind adaptarea cadrului legal privind activitatea specială de investigații la standardele comunitare, drept nerealizată. [\[8\]](#)

Fără a afirma că este o problemă de sistem și ține neapărat de implementarea unei strategii în sectorul justiției, considerăm că tergiversarea promovării sau omisiunea avizării unui proiect de lege care vine să îmbunătățească activitatea poliției, afectează imaginea justiției și necesită o examinare aparte. Totodată, în cazul în care se constată că problema respectivă nu este un caz singular, propunem examinarea oportunității includerii unei acțiuni în cadrul Strategiei,

care să soluționeze eficient inclusiv acest aspect de colaborare inter-instituțională.

Pavel Postica,
Directorul Programului Monitorizare Procese Democratice
Asociația Promo-LEX

[1] [Proiectul Strategiei](#) pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024

[2] [Raportul](#) nr. 3 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 47-51

[3] *Ibidem* pg. 42

[4] *Ibidem* pg. 47

[5] [Raportul nr. 2](#) privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 17-20

[6] [Raportul](#) nr. 3 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 64-65

[7] [Hotărârea](#) Guvernului nr. 100 din 30.01.2018 pentru aprobarea Concepției și a Planului de acțiuni pe anii 2018-2020 privind activitatea polițienească comunitară

[8] [Raportul](#) nr. 3 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 46

După trei ani de la cazul Braguța, o decizie definitivă și irevocabilă nu există

În momentul în care o persoană este plasată într-un izolator sau în penitenciar, statul este obligat să-i asigure toate condițiile, ca aceștia să-i fie respectată demnitatea și integritatea umană. O spun avocații familiei lui Andrei Braguța, decedat în 2017 în penitenciar. Aceștia regretă că o decizie definitivă și irevocabilă în cauzele inițiate așa și nu există. Mai mult, apărătorii alertează că asemenea cazuri se pot repeta, în condițiile în care Penitenciarul nr. 16, cu profil medical, în care s-a aflat și Andrei Braguța, nu are acreditarea necesară. Or, în condițiile pandemiei COVID-19, riscurile sunt și mai mari.

Într-o [conferință de presă](#) la IPN, Victoria Gamurari, avocata Asociației Promo-LEX, a declarat că, în una dintre cauzele penale legate de moartea lui Andrei Braguța, sunt învinuiți doi medici de la Penitenciarul nr. 16, care este cu profil medical. Este o cauză penală cu privire la încălcarea regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale, care au dus la decesul tânărului. Potrivit ei, este vorba despre o instituție penitenciară de tip spital, care activează din 2002, însă care nici până în prezent nu a obținut acreditarea necesară, conform legii.

Avocata a menționat că Andrei Braguța, potrivit raportului de expertiză medico-legală din septembrie 2017, a decedat din cauza unei bronho-pneumonii purulente. Și în opinia sa, reieșind din acest caz, apar probleme de ordin general, în contextul pandemiei COVID-19. Într-un răspuns la interpelarea Promo-LEX, Ministerul Justiției a precizat că, la data de 20 august, în instituțiile penitenciare erau 19 cazuri confirmate de COVID-19, toate tratate la Penitenciarul nr. 16. Victoria

Gamurari susține că instituția deține un singur aparat de ventilare pulmonară, iar în Penitenciarul nr. 13 în general nu există astfel de aparate.

La rândul său, avocatul Vadim Vieru a vorbit despre primul caz transmis în instanța de judecată și anume despre cazul celor 4 deținuți și 3 polițiști implicați în maltratarea, torturarea și cauzarea leziunilor corporale lui Andrei Brăguță în izolatorul de detenție provizorie. Domnul Vieru a menționat că cazul dat, ca și alte cazuri pe dosarul lui Andrei Brăguță se examinează destul de lent. În total au fost organizate peste 140 de ședințe dintre care 100 au fost amânate din diferite motive, invocate fie de inculpați, fie de alți participanți la proces. Mai mult de un an, dosarul se află în instanța de apel, din motiv că nu au avut loc ședințe productive.

Avocatul familiei, Victor Munteanu, a declarat că sunt deja trei ani de la producerea acestui caz și, pe lângă semnele de întrebare generate de durata procesului, nu sunt vizibile acțiuni concrete, pentru a nu mai admite astfel de cazuri. „Familia nu așteaptă doar justiție în acest caz. Or justiția nu este pe deplin făcută atunci când doar persoanele sunt pedepsite, recunoscute vinovate. Justiția este ca familia să aibă satisfacția ca astfel de cazuri să nu se mai întâmple, autoritățile să se responsabilizeze, să pună în funcțiune mecanisme care să excludă maximum posibil situații de acest gen. Și nu este pur și simplu prezumția că o persoană este suspectată, bănuită, ci dacă este izolată și statul și-a asumat responsabilitatea, trebuie să asigure toate condițiile ca acestei persoane să-i fie respectată demnitatea, să-i fie respectată integritatea umană”, a mai spus apărătorul.

Pe final, avocații din cadrul Asociației Promo-LEX au atras atenția la necesitatea de urgentare a examinării cazului dat, la implementarea cât mai rapidă a Convenției ONU Împotriva Torturii, dar și a măsurilor pentru prevenirea problemelor sistemice în penitenciare, evidențiate în recomandările raportului Avocatului Poporului, dar și a rapoartelor Promo-

LEX, cu scopul de a preveni apariția unor situații similare cazului Andrei Brăguță pe viitor.

Promo-LEX a lansat Misiunea de Observare a Alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020

Asociația Promo-LEX a lansat Misiunea de Observare (MO) a Alegerilor Prezidențiale din 1 noiembrie 2020. Totodată, Misiunea a prezentat primul Raport ce vizează rezultatul monitorizării perioadei pre-electorale cuprinsă între 21 mai – 25 august 2020.

Impactul contextului pandemic asupra eficienței politicilor guvernamentale, traseismul politic, în special în cadrul partidelor politice parlamentare, precum și readucerea pe agenda electorală a problematicii geopolitice, sunt tendințele social-politice identificate de monitorii Promo-LEX în perioada preelectorală.

Promo-LEX recomandă CEC să manifeste o atitudine pro activă și să soluționeze, în limita competenței, adresele Curții Constituționale de la alegerile prezidențiale precedente din 2016

La o distanță de patru ani de la confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova în 2016, Parlamentul, în opinia Promo-LEX, din totalul de șase Adrese ale Curții Constituționale a soluționat doar una complet și două parțial.

Considerăm că în virtutea atribuțiilor acordate de cadrul legal, CEC în calitate sa de organ responsabil de organizarea alegerilor și emiterea actelor normative obligatorii, poate soluționa parțial, în limita competențelor prin instrucțiuni proprii, adresele Curții Constituționale. Soluții tehnice pot fi emise pe așa subiecte cum ar fi: transportarea organizată a alegătorilor în contextul suspiciunilor de corupere electorală, implicarea cultelor religioase în campanie, examinarea contestațiilor după ziua alegerilor.

Continuă creșterea numărului de alegători în Republica Moldova

Chiar dacă din 1999 în Republica Moldova se înregistrează un spor natural negativ al populației, numărul alegătorilor în baza datelor din Registrul de Stat al Alegătorilor (RSA), continuă să crească, însă într-un ritm mai temperat, comparativ cu anii precedenți. Numărul alegătorilor conform RSA la 1 august 2020 era de 3 286 304 cetățeni cu drept de vot, cu 410 mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului 2019.

Creșterea numărului total de alegători se datorează în special evoluției numărului de alegători fără domiciliu/reședință și a celor din regiunea transnistreană, în condițiile în care cifra alegătorilor din celelalte UAT ale Republicii Moldova, per ansamblu, este în scădere.

În timp ce unele partide și-au desemnat candidații înainte de termen, altele și-au asumat meritele pentru activități efectuate pe bani publici

MO Promo-LEX a constatat că, PPPDA, PAS, PUN și MPU au realizat activități ce pot fi calificate drept desemnare înainte de termen a candidaților. De asemenea, cu referință la cel puțin cinci actori politici – PRO Moldova, PN, PAS, PUN, MPU – au fost raportate campanii politice cu potențial impact electoral. Iar în cazul actualului Președinte și a două partide – PSRM și PPȘ – au fost observate activități care pot fi apreciate drept asumarea meritelor pentru activități efectuate pe bani publici.

Înregistrarea prealabilă afectată de lipsa unor reglementări explicite

Cu referire la gestionarea de către CEC a înregistrării prealabile, MO Promo-LEX consideră că importanța și valoarea procedurii este afectată mult de următorii factori: lipsa certitudinii că toate înregistrările depuse până la finalizarea procedurii vor fi luate în considerație. Subliniem că cuantificarea diferită a înregistrărilor depuse la alegerile anterioare de către alegătorii din regiunea transnistreană și cei de peste hotare, subminează obiectivitatea și veridicitatea datelor. Mai mult, lipsa unei reglementări explicite a înregistrărilor prealabile pe suport de hârtie, inclusiv a solicitărilor colective la fel afectează impactul procedurii de înregistrare prealabilă.

Promo-LEX atenționează asupra necesității ajustării cadrului normativ privind finanțarea campaniilor electorale

În contextul alegerilor prezidențiale, MO atenționează și asupra unor aspecte ce țin de necesitatea ajustării cadrului normativ al CEC la modificările legislației electorale, care rămân încă nesoluționate. La fel, remarcăm lipsa GI în Codurile penal și contravențional în calitate de subiecți pasibili sancționării, precum și necesitatea armonizării nivelului sancțiunilor din Codul contravențional cu cele din Codul penal, în conformitate cu liniile directorii ale Comisiei de la Veneția.

Menționăm că la solicitarea Promo-LEX, CEC a acreditat primii 69 de observatori naționali.

La fel, MO monitorizează și discursul de ură utilizat de către concurenții electorali în cadrul alegerilor. În baza surselor monitorizate de informare, sunt identificate cazurile și tematica discursului, subiecții ce utilizează ura în mesajele lor electorale și de cei care sunt afectați de acest tip de discriminare.

Asociația Promo-LEX va desfășura și în contextul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020, o Campanie de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot. Aceasta va include: 25 de dezbateri TV și radio; crearea și diseminarea a unui spot video; campanie de informare și mobilizare apolitică on-line, precum și oferire de granturi pentru proiecte de promovare a participării la vot.

Misiunea de Observare a Alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020, este desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, iar componenta „Discursul instigator la ură” este susținută de către Departamentul Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros-Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și

educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa III”.

Raportul integral poate fi accesat [aici](#).

Pentru informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX;

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

Opinia Asociației Promo-LEX cu privire la Sesizarea nr. 130a din 31 iulie 2020 (controlul constituționalității unor prevederi din art. 6 alin. (5) din Legea nr. 86/2020 privind organizațiile necomerciale)

Acest *amicus curiae* este întocmit în comun de către organizațiile indicate *mai jos* în răspuns la solicitarea Președintei Curții Constituționale nr. PCC-01/130a/372, din 3 august 2020. Prin sesizarea nr. 130a se pretinde că textul

„presta servicii și/sau” din art. 6 alin. 5 al Legii cu privire la organizațiile necomerciale este discriminator, încalcă dreptul de proprietate și libera concurență. Acest text interzice organizațiilor necomerciale de a presta orice servicii concurenților electorali în perioada electorală.

Semnatarii prezentului *amicus* consideră că imposibilitatea prestării serviciilor contra cost concurenților electorali reprezintă o ingerință în dreptul organizațiilor necomerciale de a obține fonduri, o parte inerentă a dreptului la asociere. Potrivit standardelor internaționale și europene în domeniul libertății de asociere, angajarea în activități economice de către organizațiile necomerciale poate avea loc doar sub rezerva a două condiții: (1) veniturile astfel obținute din această activitate nu pot fi distribuite membrilor și fondatorilor acestora și (2) necesitatea conformării cu cerințele de autorizare și de reglementare aplicabile în general acestor activități (obținerea licenței). Noi nu am putut identifica exemple similare din alte state ale Consiliului Europei în care există alte condiții sau limitări pentru ONG-uri să desfășoare activități economice în anumite perioade (de exemplu, în perioada campaniei electorale) sau față de anumiți subiecți (concurenții electorali). Limitarea prestării serviciilor de către organizațiile necomerciale concurenților electorali în campania electorală ar putea reprezenta și o formă de discriminare, deoarece interdicția nu se aplică persoanelor juridice cu scop lucrativ. Argumentele noastre detaliate sune anexate.

Ținând cont de faptul că prevederea supusă controlului constituționalității ar putea să producă efecte în campania electorală din toamna anului 2020, ne alăturăm solicitării autorului sesizării privind necesitatea examinării prezentei cauze de către Înalta Curte **în regim de urgență**.

Comisia de la Veneția, raport privind finanțarea asociațiilor
CDL-AD(2019)002, para. 9
<https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf>

Recomandarea CM/Rec (2007) 14 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre privind statutul juridic al organizațiilor neguvernamentale din Europa, explicațiile paragrafului 14, pct. 40.

1. Libertatea de asociere este un drept fundamental, prevăzut, *inter alia*, în Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 20), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (art. 22) și Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (art. 11). Deși nu este prevăzut expres de către Constituția Republicii Moldova, libertatea de asociere este garantată prin aplicarea directă a prevederilor tratatelor internaționale privind drepturile omului la care Republica Moldova este parte. Orice interpretare a modului în care este realizat efectiv dreptul la libertatea de asociere în Republica Moldova, urmează să treacă „testul conformității” cu prevederile acestor tratate și Convenției. Deși libertatea de asociere nu este expres prevăzută de Constituție, art. 127 și 126 alin. 1 din Constituție urmează a fi interpretate prin prisma acestui drept consacrat prin tratatele internaționale.
2. În jurisprudența CtEDO a fost statuat că una din modalitățile prin care poate fi efectiv exercitată libertatea de asociere este posibilitatea unei persoane sau unui grup de persoane să fondeze o organizație (entitate juridică) necomercială pentru a acționa colectiv într-un domeniu de interes reciproc. În acest sens, Curtea Europeană a stabilit că dreptul de a forma o asociație este o parte inerentă a dreptului prevăzut la art. 11 (CEDO) chiar dacă respectivul articol face referire expresă la dreptul de a forma sindicate (similar, Constituția Republicii Moldova prevede la art. 42 doar dreptul de a întemeia și se afilia la

sindicate). Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale vine anume să pună în practică și să faciliteze exercitarea efectivă a dreptului la asociere.

3. Pentru exercitarea efectivă a dreptului de asociere, ONG-urile trebuie să fie libere, *inter alia*, să obțină fonduri, inclusiv din surse publice sau private, locale sau străine. [Comisia de la Veneția](#) a statuat că posibilitatea de a obține fonduri este o condiție pentru ca un ONG să-și poată exercita independent funcțiile. Libertatea de asociere ar fi lipsită de efect dacă persoanele care doresc să se asocieze nu ar avea capacitatea să acceseze fonduri. Prin urmare, capacitatea de a căuta, obține și utiliza resurse este și ea esențială pentru exercitarea efectivă a libertății de asociere de către ONG-uri.
4. Posibilitatea de a accesa, obține și utiliza fonduri poate fi realizată prin diverse modalități: accesarea granturilor, obținerea finanțărilor directe din partea statului, finanțare indirectă (mecanismul de desemnare procentuală – Legea 2%), prestarea serviciilor, sau alte activități economice. Legea cu privire la organizațiile necomerciale prevede (6 alin. 2) că în vederea realizării scopurilor sale statutare, organizația necomercială poate desfășura orice gen de activitate neinterzisă de lege, inclusiv activitate economică sau cea de antreprenariat social.
5. La nivelul țărilor Consiliului European, statele membre au adoptat [Recomandarea CM/Rec \(2007\) 14 privind statutul juridic al organizațiilor neguvernamentale din Europa](#). În privința posibilității angajării în activități economice, unul dintre standardele consacrate în Recomandarea CM/Rec (2007)14 stabilește:

„14. ONG-urile ar trebui să fie libere să se angajeze în orice activitate economică, de afaceri sau comercială legală pentru a-și susține activitățile fără scop lucrativ fără a fi

necesară nicio autorizație specială, dar sub rezerva oricăror cerințe de autorizare sau de reglementare aplicabile în general pentru activitățile în cauză”.

Memorandumul explicativ al Recomandării clarifică acest principiu, stabilind că, deși ONG-urile sunt entități non-profit, este esențial ca acestea să poată întreprinde activități pentru a atrage fonduri în vederea atingerii obiectivelor pentru care au create. Angajarea în activități economice, potrivit Recomandării CM/Rec (2007), poate avea loc sub rezerva a două condiții: (1) veniturile astfel obținute din această activitate nu pot fi distribuite membrilor și fondatorilor acestora și (2) necesitatea conformării cu cerințele de autorizare și de reglementare aplicabile în general acestor activități (obținerea licenței).

6. Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale prevede atât condiția cu privire la interzicerea distribuirii profitului între membri, fondatori sau alte persoane (art. 8 alin. 3), precum și condiția că activitatea organizației necomerciale care, conform legii, este supusă licențierii poate fi practică doar după obținerea licenței (art. 6 alin. 2). În același timp, observăm că Recomandarea CM/Rec (2007)¹⁴ nu prevede alte criterii, condiții speciale sau limitări temporale care ar condiționa posibilitatea unui ONG să desfășoare activități economice în anumite perioade (de exemplu, în perioada campaniei electorale) sau față de anumiți subiecți (concurenții electorali).
7. Libertatea de asociere nu este absolută. Ea admite limitări temeinic justificate. Se pare că interdicția de a presta servicii a fost inclusă în lege pentru a evita susținerea indirectă a concurenților electorali de către organizațiile necomerciale. Cu toate acestea, nici în nota informativă și nici în cadrul dezbaterilor în Plenul Parlamentului nu a fost oferită o explicație privind necesitatea limitării absolute a prestării

serviciilor pentru concurenții electorali. Prevederea contestată interzice prestarea oricăror servicii concurenților electorali, chiar dacă acestea sunt declarate, sunt plătite din fondul electoral, iar costul serviciilor corespunde pieței și este același pentru toți concurenții electorali. Mai mult, susținerea concurenților electorali, material sau gratuit, este interzisă de alte prevederi ale art. 6 alin. 5 din Legea cu privire la organizațiile necomerciale.

8. Pe de altă parte, potrivit Comisiei de la Veneția, restricțiile privind libertatea de asociere pot fi considerate ca urmărind scopuri legitime numai dacă au drept scop evitarea unui pericol real, nu și a unui ipotetic. Comisia de la Veneția a stabilit că „preocuparea publică” și „suspiciunile” cu privire la legalitatea și onestitatea finanțării sectorului ONG, fără a indica o analiză concretă de risc privind implicarea specifică a sectorului ONG în comiterea infracțiunilor, nu pot justifica restricțiile la acest drept. Într-adevăr, această limitare a fost introdusă în proiect în lectura a doua, fără discuții privind necesitatea ei.
9. Dacă se dorea cu adevărat prevenirea finanțării ascunse a campaniilor electorale, reglementări în acest sens urmau a fi introduse în legislația electorală și cea cu privire la finanțarea partidelor. Aceste limitări ar trebui să fie aplicate față de toți, nu doar față de ONG-uri. Totuși, chiar și aceste limitări urmează a fi temeinic justificate.
10. Limitarea prestării serviciilor de către organizațiile necomerciale concurenților electorali în campania electorală reprezintă inclusiv o problemă de discriminare, deoarece interdicții similare nu se aplică altor persoane juridice. Comisia de la Veneția a statuat că există o aparență de discriminare atunci când ONG-urile care se află într-o situație similară sunt tratate diferit cu privire la reglementarea finanțării lor, fără

o justificare obiectivă și rezonabilă. Comisia a mai constatat că orice diferență de tratament între sectorul societății civile și alte persoane juridice / entități nestatale, cum ar fi sectorul de afaceri, privind obligațiile lor de raportare / divulgare cu privire la finanțarea lor, ar trebui să fie justificată pe baza motive obiective și rezonabile. [7] Noi nu găsim nicio justificare rezonabilă pentru un asemenea tratament diferențiat. Mai mult, în perioada campaniei electorale nu poate fi interzisă în termeni absoluți difuzarea, în condiții comparabile pentru toți concurenții electorali, a publicității electorale.

Organizațiile semnatare își reiterează deschiderea în continuare pentru o colaborare eficientă cu Înalta Curte.

Cu deosebită considerație,

Vladislav GRIBINCEA	Alexandru POSTICĂ	Iulian GROZA
Președinte, CRJM	Director de program, Promo-LEX	Director Executiv, IPRE

Documentul în format PDF poate fi accesat [aici](#)

Persoană de contact:

Ilie CHIRTOACĂ,

consilier juridic CRJM

(ilie.chirtoaca@crjm.org), tel: 022 843 601

OPINIA Asociației Promo-LEX privind desconsiderarea de către Comisia națională extraordinară de sănătate publică a consultărilor publice inițiate de către Comisia Electorală Centrală pe subiectul organizării alegerilor în condițiile pandemice

Asociația Promo-LEX, în contextul aprobării de către Comisia națională extraordinară de sănătate publică (CNESP) a Instrucțiunii cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19 în perioada electorală propusă spre consultări

publice de către Comisia Electorală Centrală (CEC) vine cu următoarele constatări:

1. *Procesul de consultare publică inițiat de Comisia Electorală Centrală a fost desconsiderat de Comisia națională extraordinară de sănătate publică și s-a desfășurat cu încălcarea prevederilor legale.*

Potrivit informației plasate pe pagina web a CEC[1] la data de 06.08.2020 CEC a invitat părțile interesate să înainteze, până la 15 august 2020, comentarii și propuneri pe marginea Instrucțiunii cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19 în perioada electorală. Amintim că potrivit Legii privind transparența în procesul decizional, termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului referitor la inițierea elaborării deciziei sau de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice.

Promo-LEX, pornind de la prevederile legale, dar și în spiritul de bună credință, la 14 august 2020 a expediat recomandările sale tehnice cu privire la necesitățile de îmbunătățire a Instrucțiunii.

Pe de altă parte, deși CEC a solicitat Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică [avizarea proiectului](#) instrucțiunii conform competențelor funcționale, la 17.08.2020 CEC a publicat Instrucțiunea cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19, dar care a fost deja [aprobată de CNESP](#) în data de 12.08.2020.

În concluzie, Instrucțiunea a fost aprobată cu 4 zile până la finalizarea consultărilor publice, însă informarea publică de către CEC despre acest fapt s-a făcut imediat după expirarea termenului. În acest fel, CNESP a desconsiderat procesul de consultare publică inițiat de CEC dar și opiniile parvenite în adresa CEC de la părțile interesate, astfel fiind create

condiții de excludere a părților interesate din procesul de elaborare a deciziilor.

1. CNESP și-a arogat atribuții excesive prin aprobarea unei Instrucțiuni a cărei termene de implementare sunt prevăzute, preponderent, în afara perioadei de urgență în sănătate publică

Deși perioada stării de urgență în sănătate publică a fost declarată și [prelungită doar până la 31 august 2020](#), CNESP și-a arogat atribuții excesive prin aprobarea Instrucțiunii, prin care s-a decis implementarea măsurilor speciale în afara perioadei de urgență în sănătate publică. În context, amintim că potrivit [Programului calendaristic](#) pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020, majoritatea activităților urmează să se desfășoare după data de 31 august 2020.

Menționăm că toate drepturile și atribuțiile specifice acordate de [Lege](#) autorității competente pentru supravegherea sănătății publice responsabile de gestionarea urgenței în sănătate publică (art. 58-62), sunt legate exclusiv de perioada pentru care a fost instituită starea de urgență, în speță 31.08.2020. Drepturile și atribuțiile specifice vizează inclusiv crearea condițiilor speciale de activitate, de viață și deplasare pentru persoanele fizice și juridice (art. 58 alin. (5)).

În vederea revenirii în albia legalității, considerăm oportun desfășurarea următoarelor acțiuni de către CNESP:

12. abrogarea hotărârii CNESP nr. 24 din 12.08.2020;
13. examinarea în limita competențelor a riscurilor și problemelor evidențiate de părțile interesate care au remis în adresa CEC comentarii și propuneri și
14. avizarea proiectului Instrucțiunii în limita competențelor acordate de lege.

În plus, Instrucțiunea nu vizează doar chestiuni de asigurare a măsurilor de prevenire a infecției COVID- 19, fiind puse în discuție și probleme de libera exercitare a dreptului de a alege și a fi ales. Astfel, considerăm că Instrucțiunea în cauză trebuie să fie aprobată de organul competent să organizeze și să desfășoare alegerile.

1. Prevederile Instrucțiunii, în opinia Promo-LEX, sunt de natură să creeze confuzii, iar pe alocuri pot chiar perturba procedurile electorale.

Promo-LEX subliniază că CNESP pare să fie cea mai vizată instituție care poate și trebuie să se expună în privința măsurilor de prevenție în cazurile de pericol a transmiterii unor boli contagioase. Măsurile de prevenție stabilite de CNESP trebuie să fie clare, previzibile și lipsite de orice fel de interpretare, totuși, Promo-LEX atrage atenția asupra următoarelor aspecte defectuoase stabilite în Instrucțiunea aprobată:

- **Condiționarea dreptului de vot de existența echipamentului de protecție (pct. 1.1.)** Promo-LEX insistă că exercitarea dreptului de vot nu poate fi condiționat de prezentarea alegătorilor la secția de votare cu echipamente de protecție. **Considerăm că intrarea în secția de votare, poate fi condiționată doar în cazul în care organele electorale sau alte autorități publice vor pune gratuit la dispoziția alegătorilor (în special categoriile defavorizate care nu dețin resurse pentru achiziția acestora) echipamentul de protecție solicitat obligatoriu de CNESP.** În consecință, CNESP, Guvernul și organele electorale trebuie să se asigure că echipamentul de protecție rezonabil și obligatoriu solicitat trebuie pus gratuit la dispoziția acelor alegători care nu îl dețin. Sau, să fie prevăzute mecanisme alternative de exercitare a dreptului de vot de către alegătorii care nu dețin acel echipament, de exemplu votarea la locul aflării sau votarea pe liste

suplimentare în raza secției de votare dar în afara localului secției de votare.

- **Lista echipamentului de protecție obligatoriu a diferitor actori ai procesului electoral nu este expusă în mod exhaustiv (pct. 2.4. (doar măști și mănuși) și 3.7. (măști, mănuși, viziere, etc.)).** Fiind stabilită o obligație în adresa subiecților implicați în procesul electoral, inclusiv sub sancțiunea interzicerii accesului persoanelor autorizate să asiste la procesul electoral, recomandăm expunerea univocă a echipamentului de protecție rezonabil și minim de care trebuie să dispună fiecare subiect implicat în procesul electoral. La fel este necesar să fie stabilită periodicitatea schimbării acestuia, la aflarea permanentă în secția de votare. În cazul existenței unei liste a echipamentului solicitat de CNESP trebuie să fie clar prevăzute care va fi reacția autorității electorale în cazul absenței unui echipament din listă, spre exemplu persoana dispune de mască și mănuși, dar nu dispune de vizieră, sau dispune de vizieră și mănuși dar nu dispune de mască.
- **Reglementarea explicită a soluțiilor pentru a nu fi admise situații în care spațiul secției de votare permite amplasarea unui număr limitat de observatori/ reprezentanți mass-media/ reprezentanți cu drept de vot consultativ, cu respectarea distanței de 1 m.** Respectiv, este obligatorie **evaluarea sediilor secțiilor de votare (SV) și asigurarea că toate sediile secțiilor de votare corespund criteriilor necesare pentru prevenirea răspândirii COVID – 19 în ziua alegerilor.** În cazul identificării faptului, că unele sedii ale SV nu corespund criteriilor necesare, se recomandă identificarea sediilor alternative și comunicarea publică despre schimbarea sediilor secțiilor de votare.
- **Asigurarea dreptului de vot pentru persoanele care se află în autoizolare** sau respectă măsurile de carantină la domiciliul declarat în fișele epidemiologice, dar aflându-se în afara razei secției de votare unde își are

înregistrarea la domiciliu/ reședință.

- **Lipsa condițiilor pe care trebuie să le respecte concurentul electoral când solicită acordarea spațiilor de la autorități/ instituții publice pentru întrunirile cu alegătorii** (ex. timpul-limită pentru care se acordă, numărul limită de participanți cu respectarea distanței sociale, furnizarea sau existența echipamentului de protecție etc.). Condițiile necesare a fi respectate ar putea fi incluse în decizia/ contractul sau dispoziția emisă de autoritatea sau instituția publică, când se acordă permisiunea.

În concluzie,

- Condamnăm desconsiderarea de către CNESP a prevederilor legale privind desfășurarea consultărilor publice.
- Atragem atenția CNESP asupra depășirii atribuțiilor în contextul stării de urgență în sănătate publică doar până la 31 august 2020 și a lipsei unei clarități privind prelungirea și perioada de prelungire.
- Constatăm că prevederile Instrucțiunii sunt, pe alocuri prea largi și simultan nu acoperă multe aspecte problematice ce ar fi în stare să afecteze calitatea procesului electoral.

De asemenea, punând la bază necesitatea revenirii în albia legalității și luând în considerare competențele și aria de responsabilitate a autorităților publice vizate, **Promo-LEX recomandă:**

Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică:

- oferirea de claritate privind probabilitatea și necesitatea prelungirii perioadei de urgență în sănătate publică, în așa fel ca să nu existe incertitudini privind măsurile aplicate pentru diferite etape ale procesului electoral;
- abrogarea hotărârii CNESP nr. 24 din 12.08.2020;

- examinarea în limita competențelor a riscurilor și problemelor evidențiate de părțile interesate care au remis în adresa CEC comentarii și propuneri;
- avizarea proiectului Instrucțiunii în limita competențelor acordate de lege.

Comisiei Electorale Centrale:

- finalizarea procesului de consultare publică;
- examinarea recomandărilor cu prezentarea sintezei analizei acestora și expedierea către CNESP;
- aprobarea instrucțiunii cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19

Documentul în format PDF poate fi accesat [aici](#).

[1] [Comunicat de presă](#). Comisia Electorală Centrală este preocupată de organizarea și desfășurarea alegerilor în condițiile pandemiei provocată de infecția cu virusul COVID 19.

**Opinia Asociației Promo-LEX
cu privire la Dispoziția nr.
416-d din 14.08. 2020 a
Primarului general al m.**

Chișinău „Cu privire la organizarea unei întruniri sub formă de marș din șoseaua Hâncești mun. Chișinău”

Primăria m. Chișinău abuzează de prevederile Legii privind întrunirile

Pe 14.08.2020 Primăria m. Chișinău a emis Dispoziția nr. 416-d „Cu privire la organizare unei întruniri sub formă de marș din șoseaua Hâncești mun. Chișinău”.

Prin această Dispoziție, Primăria:

- **acceptă desfășurarea întrunirii** în perioada 13.08.2020 (ora 18:30) – 18.08.2020 (ora 19.00), organizată de către cetățenii Andrei Dînga și Melente Andrei, în adiacentul Gării de sud a m. Chișinău, cu respectarea prevederilor punctului 6 din Hotărârea nr. 21 din 24.07.2020 a Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică.
- **interzice aducerea la locul desfășurării întrunirii a vehiculelor și utilajelor agricole**, care pot genera blocaje ale traseelor, invocând condițiile art. 5 alin. (3). din Legea nr. 26/2008 privind întrunirile.

Asociația Promo-LEX:

1. **Apreciază drept abuz din partea Primăriei m. Chișinău interzicerea aducerii la locul desfășurării întrunirii a vehiculelor și utilajelor agricole.**

Subliniem că art. 5 alin 3 al Legii privind întrunirile prevede că administrația publică locală poate închide accesul publicului în anumite locuri publice doar dacă la locul și timpul ales de organizator se desfășoară acțiuni oficiale sau

lucrări de reparație.

Observăm că în perioada 13-18.08.2020, între orele 18:30-19:00 șoseaua Hâncești din mun. Chișinău nu a fost închisă accesului publicului și nici nu a găzduit acțiuni oficiale sau lucrări de reparație.

2. Menționează că Primăria nu are competența de a accepta sau de a refuza desfășurarea unei întruniri publice.

Conform Legii privind întrunirile Primăria m. Chișinău poate doar să ia act de declarația prealabilă depusă de organizatorii întrunirii și să dispună asigurarea condițiilor necesare pentru desfășurarea întrunirii.

Interzicerea desfășurării întrunirii sau modificarea condițiilor de desfășurare este de competență instanței de judecată și doar dacă scopurile sau forma de desfășurare a întrunirii preconizate contravin Constituției Republicii Moldova sau pot duce la încălcarea legislației.

3. Salută decizia Primăriei m. Chișinău de a înregistra declarația prealabilă depusă online de organizatorii întrunirii, pe platforma web a primăriei dedicată întrunirilor publice.

Opinia Asociației Promo-LEX în format PDF poate fi accesată [aici](#)